BA-B.Ed.

Question Papers

Semester- 4th

May, 2024

Scanned with CamScanner

Total Pages : 4

PC–31541/M

L–20/2054

SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE IN EDUCATION–I

(Semester–IV)

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION–A

I. Define sociology of Education. Briefly describe its different approaches.

II. What is the concept of sociology of Education? Differentiate it from the concept of Educational sociology.

III. Define Culture. Explain its features.

IV. How has gender manifested in social stratification in India? How can education provide a remedy for the same?

SECTION–B

V. How the central government is bridging the gaps of "Access to Education for all" during 12th Five year plan? Explain.

VI. Describe "Sustainable Development". What is its importance in the present world? Explain with examples.

Scanned with CamScanner

VII. What are four pillars of Education? Explain.

VIII. Describe the shared vision of education for the current century.

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. Write short notes on the following :

1. What is the scope of sociology of Education?
2. Meaning of Acculturation.
3. Give the concept of Culture.
4. Cast Stratification and Indian Society.
5. Meaning of Inequality of Access.
6. Role of Education in the Practice of sustainable development.
7. What is Propaganda? Give examples.
8. Social versus Natural Inequality.
9. Meaning of Cultural Lag.
10. Limitations of sustainable development.
11. Causes for the inequalities of Educational opportunities.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿਚ 11 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2-2 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

II. ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਵਿਦਿਅਕ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

III. ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

IV. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿੰਗ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ? ਸਿਖਿਆ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਭਾਗ–B

V. 12ਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦੌਰਾਨ 'ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਪਹੁੰਚ' ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

VI. 'ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ' ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

VII. ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਚਾਰ ਥੰਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

VIII. ਮੌਜੂਦਾ ਸਦੀ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਕੀ ਹੈ?
2. ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ।
3. ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
4. ਜਾਤ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ।
5. ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਰਥ।
6. ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
7. ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ।
8. ਸਮਾਜਿਕ ਬਨਾਮ ਕੁਦਰਤੀ ਅਸਮਾਨਤਾ।
9. ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਛੜੇਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥ।
10. ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ।
11. ਵਿਦਿਅਕ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ।

Scanned with CamScanner

PC–31542/M

L–20/2054

SCHOOL MANAGEMENT–II

(Semester–IV)

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt **one** question each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 11 marks.

SECTION—A

I. Discuss the nature and scope of school management. (12)

II. Explain the different types and importance of co-curricular activities. (12)

SECTION—B

III. What do you mean by the term 'leadership'? Describe the qualities of a leader. (12)

IV. Elaborate upon the principles and methods of supervision. (12)

SECTION—C

(Compulsory Question)

V. Write short notes on the following :

1. Importance of time table.

Scanned with CamScanner

PC–31543/M

L–20/2054

ENRICHING LEARNING THROUGH ICT–III

(Semester–IV)

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt **one** question each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 11 marks.

SECTION–A

I. How do you integrate ICT in teaching and learning? Discuss. (12)

OR

II. Explain the fundamentals of computer hardware in detail. (12)

SECTION–B

III. Elaborate the use of ICT in teacher education. (12)

OR

IV. Define Multimedia courseware. How can you use internet resources in ICT? (12)

Scanned with CamScanner

2. Types of discipline.
3. Concept of student's self-government.
4. Role of head of the institution.
5. Defects in supervisory programme. (5×2=10)
6. Define co-curricular activities. (1)

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (12)

II. ਸਹਿ-ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (12)

ਭਾਗ—B

III. ਸ਼ਬਦ 'ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ' ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਕ ਲੀਡਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (12)

IV. ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (12)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।
2. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

Scanned with CamScanner

3. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।

4. ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।

5. ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਕਮੀਆਂ। (5×2=10)

6. ਸਹਿ-ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। (1)

Scanned with CamScanner

SECTION–C

(Compulsory Question)

V. Write short notes on the following :

1. Virtual classroom.
2. Importance of Networking.
3. Challenges of ICT in Education.
4. Storage devices.
5. Importance of Blogging. (2×5=10)
6. Learning through ICT can be enriched by using
   (a) Virtual Classrooms.
   (b) Online modes of learning.
   (c) Both of the above.
   (d) None of the above. (1)

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ICT ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋਗੇ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (12)

ਜਾਂ

II. ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (12)

ਭਾਗ—B

III. ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ICT ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (12)

ਜਾਂ

IV. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਕੋਰਸਵੇਅਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ICT ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਇੰਟਰਨੈਟ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? (12)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਅਮਲੀ ਕਲਾਸਰੂਮ।
2. ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

Scanned with CamScanner

3. ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ICT ਨੂੰ ਚਣੌਤੀਆਂ।

4. ਸਟੋਰੇਜ ਢੰਗ।

5. ਬਲੋਗਿੰਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ। (2×5=10)

6. ICT ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਢੰਗ ਵਰਤ ਕੇ ਵਧੀਆ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

(a) ਅਮਲੀ ਕਲਾਸਰੂਮ।

(b) ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਢੰਗ।

(c) ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਦੋਵੇਂ।

(d) ਉਪਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। (1)

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

31544/MH

B–2054

PUNJABI COMPULSORY

Semester–IV

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

ਨੋਟ : ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜਰੂਰੀ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1, 2 ਅਤੇ 3 ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4 (3×5=15) ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ C ਵਿੱਚ 15 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 10

   (ੳ) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਅਟਕ' ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ।

   (ਅ) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਹੁਣ ਮਾਂ' ਵਿਚਲੀ ਨਾਰੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਲਿਖੋ।

   (ੲ) ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਖਤਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ' ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇੱਕ** ਕਾਵਿ ਟੋਟੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ: 10

ਸੋਹਣਿਆ! ਮੁੱਲ ਪਾ ਤੂੰ ਆਪਣਾ
ਵੱਧ ਥੀ ਹੋਰ ਹਾਲੀ ਬਹੂੰ ਸਾਰਾ
ਹੋਰ ਹਾਲੀ ਬਹੂੰ ਸਾਰਾ, ਹੋਰ ਵੀ ਹੋਰ
ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਕੋਈ ਨਾਂਹ,
ਤੂੰ ਕੀਮਤਾਂ ਥੀ ਪਰੇ,
ਉਹ ਯੂਸਫਾਂ ਦੇ ਯੂਸਫਾ!

ਜਾਂ

ਮੈਂ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਤੇ
ਇਹ ਗੀਤ ਜੋ ਅੱਜ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾਂ
ਮੈਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ
ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇੰਸ ਨੂੰ ਕਰ ਰਿਹਾਂ
ਮੈਂ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਫੇਰ ਅੱਜ
ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾਂ!

ਭਾਗ—B

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਡੇਢ ਪੰਨੇ ਉੱਪਰ ਦਿਓ: 2×5=10

(ੳ) ਯੂਨੀਕੋਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਲਿਖੋ।

(ਅ) ਫੌਂਟ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

(ੲ) ਕੀ ਬੋਰਡ ਲੇਅ ਆਊਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(ਸ) ਫੌਂਟ ਬਦਲੀ ਤਕਨੀਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮੁਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿ. ਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ **ਤਿੰਨ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ: 3×5=15

(ੳ) ਵਿਆਕਰਨਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦੱਸੋ।

(ਅ) ਨਾਮ ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਦੇ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ੲ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।

(ਸ) ਵਚਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਚਨ ਬਦਲੀ ਦੇ ਨੇਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

(ਹ) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕਤਾ ਅੱਖਰ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ: 15×2=30

(i) ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(ii) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸ਼ ਕਿਸ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

(iii) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰਚਨਾ ਉੱਪਰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ?

(iv) 'ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਜਿਹਾ ਸੀਸ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(v) 'ਅੱਜ ਕੀ ਪਕਾਈਏ' ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(vi) ਫੋਂਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(vii) ਕੀ-ਬੋਰਡ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

(viii) ਯੂਨੀਕੋਡ ਫੋਂਟ ਕਦੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?

(ix) ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ?

(x) ਪੜਨਾਵ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ?

(xi) ਸੰਬੰਧਕ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

(xii) ਮਧਮ ਪੁਰਖ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(xiii) ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(xiv) ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਲਗ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਵਚਨ ਹੈ ਜਾਂ ਬਹੁ ਬਚਨ?

(xv) ਪੰਜਾਬੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਫੋਂਟ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

PC-31548/MH

B/2054

ENGLISH

(Communication Skills)

(Semester–IV)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt *two* questions each from Section-A and Section-B and entire Section-C.

SECTION–A

I. Write a detailed summary of the novel Pride and Prejudice. Also explain the significance of the title.

OR

Austen's original draft of this novel was titled First Impressions. Explain why this title makes sense, as explore the reasons why Pride and Prejudice is more apt.

II. Analyse the Character of Elizabeth Bennet in Pride and Prejudice.

OR

Analyse the Character of Mr. Darcy in Pride and Prejudice.

(10×2=20)

SECTION–B

III. Attempt any 4 questions from the following 6 in about 50 words : (4×3=12)

(a) What is the effect when Mr. Bennet says that he has visited Mr. Bingley?

Scanned with CamScanner

(b) How is Darcy's attitude towards Elizabeth changed?

(c) Describe the financial condition of the Bennet family.

(d) Who is Lady Catherine?

(e) What charges does Wickham bring against Mr. Darcy?

(f) Describe Lydia's elopement with Mr. Wickham.

IV. (a) Dialogue-writing : Transcoding a given prose passage into a dialogue : (6)

Dr. Raman called up the Youngman and asked respectfully what brought him there? The youth was nervous and shy. He said mother had sent him there. Dr. Raman asked him what he could do for him. The Youngman replied that father was ill. He could speak only this. Gopal lay in bed and the doctor stood over him. He asked Gopal's wife how long he had been in bed. She said it was a month and a half. Dr. Raman inquired who was attending him. He was told it was a doctor in the next street, who came down once in three days and gave him medicine. Dr. Raman wanted to know the name of the doctor as he had never heard of him. He asked why couldn't have sent him word earlier. She replied that they had thought he would be busy and did not wish to trouble him unnecessarily.

(b) Paragraph 1 out of 4 in about 250 words : (7)

(i) Essay on human rights.

(ii) Violence against women.

(iii) Essay on racism.

(iv) Essay on road accidents.

SECTION-C

V. Attempt any 20 from the following 25 : (20×1.5=30)

complete the sentences. Use the word in the bracket :

1. Don't throw ..... I want to keep it. (away)
2. I don't want this newspaper. You can throw ..... (away)
3. We can turn ..... Nobody is watching it. (off)
4. Shh! My mother is asleep. I don't want to wake ..... (up)
5. It's cold today. You should put ..... if you go out. (on)
6. It was only a small fire. I was able to put ..... easily. (out)
7. It's a bit dark in this room. Shall I turn ..... ? (on)
8. Shall we go ..... a trip?

Put in at, on or in :

9. The bus station was busy. A lot of buses were leaving ..... the same time.
10. Helen and David always go out for dinner ..... their wedding anniversary.
11. It was a short book and easy to read. I read it ..... a day.
12. ..... midday, the sun is at its highest point in the sky.
13. This building is very old. It was built ..... the fifteenth century.
14. The office is closed ..... Wednesday afternoons.

Scanned with CamScanner

Write sentences using got + into/out of/on/off :

15. You drove home in your car. You stopped outside your house and parked the car. What did you do then? .....
16. You were travelling by train to Manchester. When the train go to Manchester, what did you do? .....
17. You needed a taxi. After a few minutes a taxi stopped for you. You opened the door. What did you do then? .....
18. You were travelling by plane. At the end of your flight, your plane landed at the airport and stopped. The doors were opened, you took your bag and stood up. What did you do then? .....

Put in the correct preposition :

19. They were delighted ..... the present I gave them.
20. It was nice ..... you to come and see me when I was ill.
21. Why are you always so rude ..... people? Why can't you be more polite?
22. We always have the same food every day. I'm fed up ..... it.
23. We had a good holiday, but we were disappointed ..... the hotel.
24. I was surprised ..... the way he behaved. It was completely out of character.
25. I've been trying to learn Japanese, but I'm not very satisfied ..... my progress.

Scanned with CamScanner

PC–31545/MH

B–2054

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (ਚੋਣਵਾਂ)

(Semester–IV)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

ਭਾਗ–ੳ

I. ਕੋਈ **ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

(ੳ) 1701 ਈ. ਤੋਂ 1800 ਈ. ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਹੀਆਂ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(ਅ) 1801 ਈ. ਤੋਂ 1900 ਈ. ਤੱਕ ਉਪਜੀ ਸੂਫੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਓ।

(ੲ) ਮੱਧਕਾਲ ਦੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

(ਸ) 1701 ਈ. ਤੋਂ 1900 ਈ. ਤੱਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

(ਹ) 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਓ। (10×2=20)

ਭਾਗ–ਅ

II. ਕਿਸੇ **ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

(ੳ) ਜੰਗਨਾਮਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

(ਅ) ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

(ੲ) ਨਿਬੰਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (13)

III. ਕਿਸੇ **ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

(ੳ) 'ਦੇਸ਼ ਤੇ ਲੋਕ' ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ।

(ਅ) 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਨਾਰੀ' ਲੇਖ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।

(ੲ) 'ਮਲਵਈ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਗਿੱਧਾ' ਲੇਖ ਵਿਚ ਮਲਵਈ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। (12)

ਭਾਗ-ਏ

IV. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

1. ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਹੋਇਆ?
2. ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਕਿਸ ਕਾਵਿ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ?
3. ਇਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਕੀ ਦੇਣ ਹੈ?
4. ਮੱਧ ਕਾਲ ਦ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
5. 'ਚੱਠਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰ' ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
6. ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਲੱਛਣ ਦੱਸੋ।
7. ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰੀ ਕੌਣ ਸੀ?
8. 'ਛੋਪ ਪਾਉਣਾ' ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
9. ਚਾਰ ਚਿਰਾਹਾ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ?

10. ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
11. 'ਕਿੱਸਾ' ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
12. 'ਨਿੱਕੀ' ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
13. 'ਨਾਟਕ' ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
14. ਹਾਸ਼ਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
15. ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? (15×2=30)

Scanned with CamScanner

PC-31549/MH

B/2054

MODULE–I : ENGLISH LITERATURE

(Elective : Literary Masterpieces; Studay of the Classics)

(Semester–IV)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt all questions.

SECTION – A

I. "AII animals are equal, but some animals are more equal than others." Discuss in detail.

OR

Make a detailed analysis of Orwell's Animal Farm novel as a political satire. (12)

II. Discuss Robinson Crusoe as an adventurous novel.

OR

Discuss the major theme of Daniel Defoe's novel Robinson Crusoe. (11)

SECTION–B

III. How is the revolutionary sentiment expressed in the poem 'the song to the men of England'?

OR

Trace the development of thought in Shelley "Ode to the west wind"? (11)

Scanned with CamScanner

IV. What is the summary of Tennyson 's "The Lady of Shalott"?

OR

Tennyson is a representative Victorian Poet. Discuss in detail. (11)

SECTION–C

V. Answer the following short notes in about 100 words each :

(a) Elegy.

(b) Define Allegory.

(c) What is an Ode?

(d) Who was Ozymandias.

(e) The man Friday in Robinson Crusoe.

(f) Write a note on "Love's philosophy"?

(g) How is the windmill destroyed in Animal Farm?

(h) Why do they want to remain in lotos-eaters island?

(i) Write a note on sin committed by Robinson Crusoe.

(j) Write a note on Mr. Jones in the novel 'Animal Farm'.

(k) Write in brief about realistic qualities in Robinson Crusoe.

(l) Point out the reason of poet's sadness in Break Break Break.

(m) Enlist some qualities which shelly did not like in Wordsworth.

(n) What is the source of the poet's tears in the poem Tears, Idle Tears?

(o) What message Tennyson wants to convey through the poem Crossing the Bars. (15×2=30)

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

31552/MH

B–2054

HINDI SAHITYA

Option–(i)

Semester–IV

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

नोट: यह प्रश्न-पत्र **तीन** खण्डों में विभाजित है। निर्देशानुसार उत्तर दीजिए।

खण्ड-क

1. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी **एक** प्रश्न का विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए: 9

   (क) छायावाद की मुख्य प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालिए।

   (ख) नई कविता की मुख्य प्रवृत्तियों की चर्चा कीजिए।

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी **एक** प्रश्न का विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए: 8

   (क) अलंकार की परिभाषा देते हुए अनुप्रास व उपमा अलंकारों के लक्षण व उदाहरण दीजिए।

Scanned with CamScanner

(ख) यमक व उत्प्रेक्षा अलंकारों के लक्षण सहित उदाहरण दीजिए।

खण्ड-ख

3. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी **एक** प्रश्न का विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए: 9

(क) 'पचपन खम्बे लाल दीवारें' उपन्यास की तात्विक समीक्षा कीजिए।

(ख) 'उषा प्रियम्वदा' का व्यक्तित्व व कृतित्व स्पष्ट कीजिए।

4. निम्नलिखित गद्यांशों में से किसी **एक** गद्यांश की सप्रसंग व्याख्या कीजिए: 5

(क) माँ ने मुझे सहारा नहीं दिया, ढाढस नहीं बँधाया। हर बार जब वह अपना कोई आभूषण बेचने को निकालती तो मुझे ऐसी दृष्टि से देखती जैसे उन सब मुसीबतों के लिए उत्तरदायी मैं थी। उन्हीं दिनों वह मुझसे एक धनी वकील से विवाह कर लेने का आग्रह भी करती रहीं, पर मैं पत्थर हो गई थी। तुम कभी-कभी सोचते होगे कि यह कैसी मां है मेरी, पर जिन्दगी ने उन्हें चूस लिया है, निचोड़ लिया है।

(ख) नील दीवार से टेक लगाकर बैठ गया। सुषमा के ऊपर सुबह से अवसाद को जो भार था, उससे वह उस एकान्त में भी मुक्ति न पा सकी। अन्धकार के कारण बावड़ी की पानी बड़ा-सा काला धब्बा दिखाई दे रहा था-दूर-दूर तक घने नीम के पेड़ों की कतारें और उनके हिलने से जो दरारें बनातीं, उनमें से सड़क के खम्भों की रोशनी कौंध जाती।

5. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी **एक** प्रश्न का विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए: 9

(क) 'यह मेरी मातृभूमि है' कहानी की तात्विक समीक्षा कीजिए।

(ख) 'तौलिये' की नायिका के चरित्र की मुख्य विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।

6. निम्नलिखित गद्यांशों में से किसी **एक** गद्यांश की सप्रसंग व्याख्या कीजिए: 5

(क) स्वच्छता बुरी नहीं, पर तुम तो हर चीज को सनक की हद तक पहुँचा देती हो, और सनक से मुझे चिढ़ है। (फिर कमरे में घूमने लगता है) बनियानों और तौलियों की कैद मैंने मान ली, किन्तु यदि मैं गलती से बनियान न बदल पाऊँ, या गलत तौलिया ले लूँ तो इसका यह मतलब तो नहीं कि मैं स्वभाव से गंदा हूँ और मेरे इस स्वभाव पर तुम्हें मुँह फलाकर बैठ जाना या अपनी विषैली हँसी बिखेरना चाहिए।

(ख) यह कछुआ-धरम का भाई शुतुर्मुर्ग धरम है। कहते हैं कि शुतुर्मुर्ग का पीछा कीजिए तो वह बालू में सिर छिपा लेता है। समझता है कि मेरी आँखों से पीछा करने वाला नहीं दीखता तो उसे भी मैं नहीं दीखता। लम्बा-चौड़ा शरीर चाहे बाहर रहे, आँखे और सिर तो छिपा लिया। कछुए ने हाथ-पाँव-सिर भीतर डाल दिया।

Scanned with CamScanner

खण्ड-ग

7. निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षिप्त उत्तर दीजिए : 15×2=30

(i) भारतेन्दु युग की किन्हीं दो काव्यगत विशेषताओं का वर्णन कीजिए।

(ii) आधुनिक काल की सामाजिक परिस्थितियों का वर्णन कीजिए।

(iii) निराला के काव्य की किन्हीं दो विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।

(iv) आधुनिक काल को गद्यकाल किसने और क्यों कहा?

(v) विभावना अलंकार के लक्षण स्पष्ट कीजिए।

(vi) श्लेष अलंकार के कोई दो उदाहरण दीजिए।

(vii) अतिश्योक्ति अलंकार के लक्षण स्पष्ट कीजिए।

(viii) 'पचपन खम्बे लाल दीवारे' उपन्यास की नायक की कोई दो चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

(ix) 'कछुआ धर्म' निबन्ध का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

(x) 'ग्राम' कहानी का केन्द्रीय भाव बताइए।

(xi) 'उषा प्रियम्वदा' की रचनाओं के नाम लिखिए।

(xii) 'पचपन खम्बे लाल दीवारें' उपन्यास में चित्रित किन्हीं दो समस्याओं का संक्षिप्त वर्णन कीजिए।

(xiii) 'तौलिये' एकांकी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

(xiv) मुंशी प्रेमचन्द्र का साहित्यिक परिचय दीजिए।

(xv) उपेन्द्रनाथ अश्क का जीवन परिचय दीजिए।

Scanned with CamScanner

Total Pages : 4

PC–31566/MH

B–2054

DATABASE MANAGEMENT SYSTEM–BAP–203

(Semester–IV)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 45

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 9 marks each and the entire Section C consisting of 9 short answer type questions carrying 1 mark each.

SECTION–A

I. Define the Database Management System. Differentiate between File Management System and Database Management System.

II. Explain Three Level Architecture. What are its advantages?

III. What is a Data model? What are the different categories of the Data model?

IV. Define Data Independence. What are its types?

SECTION–B

V. What is Functional Dependence? Explain in detail.

VI. Define Concurrency Control. What are the different approaches used by Concurrency Control?

VII. Define Security. What is the importance of security in a database environment?

VIII. Define Report. Write steps to create a Report in MS-Access.

Scanned with CamScanner

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. Write brief answers of the following :

1. Define DCL.
2. Define Strong Entity.
3. Define Integrity.
4. Define Concurrency.
5. Define Form.
6. Define Macro.
7. Define E-R Diagram.
8. Define Privacy.
9. Define Primary key.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 9 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿਚ 9 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1-1 ਅੰਕ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਡਾਟਾਬੇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਫਾਈਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਡਾਟਾਬੇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

II. ਤਿੰਨ ਪੱਧਰ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ?

III. ਡੈਟਾ ਮਾਡਲ ਕੀ ਹੈ? ਡੈਟਾ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

IV. ਅੰਕੜੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ਭਾਗ–B

V. ਫੰਕਸ਼ਨਲ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

VI. Concurrency ਕੰਟਰੋਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। Concurrency ਕੰਟਰੋਲ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

VII. ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਕ ਡੈਟਾਬੇਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ?

VIII. ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। MS-Access ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਲਿਖੋ।

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. DCL ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
2. ਮਜ਼ਬੂਤ Entity ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
3. Integrity ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
4. Concurrency ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
5. ਰੂਪ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
6. ਮੈਕਰੋ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
7. E-R ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
8. ਨਿਜੱਤਾ (Privacy) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
9. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕੀਅ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

Scanned with CamScanner

PC–31559/MH

B–2054

GEOGRAPHY OF PUNJAB–GEOB–2201T

(Semester–IV)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 45

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 7½ marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION–A

I. Describe the origin, composition and physiography of Shiwalik hills.

II. Give a detailed account of river Beas.

III. What type of climate is found in Punjab during winter season? Give a detail account of it.

IV. Describe the Location, Climate, Agriculture and Industries of Majha Region.

SECTION–B

V. Mention the characteristics of Agriculture of Punjab.

VI. Explain the problems of Industrialization in Punjab.

VII. Define Urbanisation. Discuss the distribution of urban population in Punjab.

VIII. Give a brief description of development of railways in Punjab.

Scanned with CamScanner

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. Write brief answers of the following :

1. Mention the Geographical extent of Punjab.
2. Define Choe giving suitable examples.
3. What are the major produce obtained from forests in Punjab?
4. What are minerals?
5. Name the major soils of Punjab.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 7½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤਿਕ ਚਿਤਰਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

II. ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸਤਰਿਤ ਹਿਸਾਬ ਦਿਓ।

III. ਸਰਦੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਲਵਾਯੂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸਤਰਿਤ ਹਿਸਾਬ ਦਿਓ।

IV. ਮਾਝਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਥਾਨ, ਜਲਵਾਯੂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ–B

V. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।

VI. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

VII. ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਨ-ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

VIII. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਦਿਓ।

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸੀਮਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
2. ਢੁਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਚੋਅ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
3. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਪਜਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?
4. ਖਣਿਜ ਕੀ ਹਨ?
5. ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਿੱਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

31567/MH

B–2054

MUSIC (VOCAL) THEORY

Paper–A

Semester–VI

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 38

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 7 short answer type questions carrying 2 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. Write in detail the Historical development of Indian Music upto Twelfth Century. 6

2. Write special note on Dhamar Vocal Style. 6

3. Define any **two** of the following : 6

   (a) Movement.

   (b) Particle

   (c) Murkee.

4. Write the Life sketch of Pt. Omkar Nath Thakur Ji, write in detail about his musical contribution. 6

SECTION—B

5. What is the meaning of Instrumental Naad, write in detail about it. 6

6. Write special note on Musical study of and importance of Sri Guru Granth Sahib Ji in Indian Music. 6

7. Write the introduction of Raag Bhimpalasi, write Swar script of any one Drut Khayal. 6

8. Write Ekgun and Dugun of four Taal, write its introduction. 6

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 7×2=14

   (i) Define Khatka.

   (ii) Write in brief about Dhrupad Vocal Style.

   (iii) Who was Pt. Krishan Rao Shankar ?

Scanned with CamScanner

(iv) Write that and Pakar of Raag Asavari.

(v) Write bol of Sool Taal.

(vi) Write Aroh, Avroh and Pakar of Dhanasnri Raag.

(vii) Write in brief the role of Internet in Indian Music.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 6 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 7 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ। 6

2. ਧਮਾਰ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 6

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੋ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ: 6

   (a) ਅੰਦੋਲਨ

   (b) ਕਣ

   (c) ਮੁਕਰੀ।

4. ਪੰਡਿਤ ਓਂਕਾਰ ਨਾਥ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ। 6

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਸਹਾਇਕ ਨਾਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ। 6

6. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 6

7. ਰਾਗ ਭੀਮ ਪਲਾਸੀ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਰੁਤ ਖਿਆਲ ਦੀ ਸਵਰ ਲਿਪੀ ਲਿਖੋ। 6

8. ਚਾਰ ਤਾਲ ਦੀ ਏਕਗੁਨ ਅਤੇ ਦੋਗੁਨ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦਾ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ। 6

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 7×2=14

(i) ਖ਼ਟਕਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(ii) ਧਰੁਪਦ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

(iii) ਪੰਡਿਤ ਕ੍ਰਿਸਨ ਰਾਓ ਸ਼ੰਕਰ ਪੰਡਿਤ ਕੌਣ ਸਨ?

(iv) ਰਾਗ ਅਸਵਾਰੀ ਦਾ ਥਾਟ ਅਤੇ ਪਕੜ ਲਿਖੋ।

(v) ਸੂਲ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲ ਲਿਖੋ।

(vi) ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਅਰੋਹ ਅਵਰੋਹ ਅਤੇ ਪਕੜ ਲਿਖੋ।

(vii) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

31564/MH

B–2054

PHYSICAL EDUCATION

Semester–IV

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 80

Note : All questions from Section A is compulsory carrying 2 marks each. Attempt **one** question each from Section B to Section E carrying 15 marks each.

SECTION—A

1. Compulsory Question. Write short notes on the following : 10×2=20

   (i) Define Sports Psychology.

Scanned with CamScanner

(ii) Enlist Laws of Learning.

(iii) Importance of Motivation in Sports.

(iv) Define Personality.

(v) Rules of Kho-Kho game.

(vi) Types of Transfer of Training.

(vii) Measurement of Discus Throw Sector.

(viii) What is First Aid ?

(ix) Function of Nervous System.

(x) What is Fracture ?

SECTION—B

2. What do you mean by Sports Psychology ? Give its importance. 15

3. What is meant by Learning ? Describe the laws of Learning. 15

SECTION—C

4. How players can be motivated comment upon its importance in Sports ? 15

5. Explain the characteristics of Personality. 15

SECTION—D

6. What do you mean by Nervous System ? Explain its with labelled diagram. 15

7. Explain the following Injuries :

   (a) Fracture

   (b) Contusion. 15

Scanned with CamScanner

SECTION—E

8. Draw a layout of High Jump. 15

9. Describe the rules of Discus Throw. 15

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ: ਭਾਗ A ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ B ਤੋਂ ਭਾਗ E ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਲਾਜਮੀ ਸਵਾਲ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : $10\times2=20$

(i) ਖੇਡ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

(ii) ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।

(iii) ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਲਿਖੋ। ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸਿਤ ਕਰੋ।

(iv) ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸਿਤ ਕਰੋ।

(v) ਖੋ-ਖੋ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਨਿਯਮ ਲਿਖੋ।

(vi) ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਲੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

(vii) ਡਿਸਕਸ ਥਰੋਅ ਦੀ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਲਿਖੋ।

(viii) ਮੁਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(ix) ਨਾੜੀ ਤੰਤੂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਿਖੋ।

(x) ਹੱਡੀ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ ਕੀ ਹੈ?

ਭਾਗ—B

2. ਖੇਡ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ? 15

3. ਸਿੱਖਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—C

4. ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸਦੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ। 15

5. ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—D

6. ਨਾੜੀ ਤੰਤੂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸਦੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

7. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ:

(a) ਹੱਡੀ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ

(b) ਗੁੰਮ ਸੱਟ (ਗੁੱਝੀ ਸੱਟ)। 15

ਭਾਗ—E

8. ਉੱਚੀ ਛਾਲ ਪਿਟ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ। 15

9. ਡਿਸਕਸ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 15

Scanned with CamScanner

PC–31557/MH

B–2054

MACRO ECONOMICS & INTERNATIONAL ECONOMICS

(Semester–IV)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 9 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION–A

I. Discuss the difference between money and capital market. Explain the instruments of money market.

II. Write a detailed note on the functions of money.

III. Critically discuss the liquidity preference theory of interest.

IV. Describe the objectives and different instruments of fiscal policy.

SECTION–B

V. Discuss the origin and growth of India's trade with SAARC.

VI. Critically evaluate Heckscher and Ohlin theory of International trade.

Scanned with CamScanner

VII. Define rate of exchange. What is the difference between fixed and flexible exchange rate?

VIII. Give the objectives, working and achievements of IMF.

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. Write short notes on the following :

1. Terms of trade.
2. Phases of trade cycles.
3. Objectives of monetary policy.
4. Meaning of credit creation.
5. Current account of Balance of payments.
6. Mint parity theory.
7. Cost push inflation.
8. Near money.
9. Functions of bank.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 9 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਮੁਦਰਾ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

II. ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਸਤਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

III. ਵਿਆਜ ਦੇ ਤਰਲਤਾ ਤਰਜੀਹ (Liquidity Preference) ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

IV. ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ–B

V. ਸਾਰਕ (SAARC) ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

VI. ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਹੈਕਸ਼ਰ (Heckscher) ਅਤੇ ਓਹਲਿਨ (Ohlin) ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

VII. ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਲਚਕਦਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?

VIII. IMF ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ।
2. ਵਪਾਰ ਚੱਕਰਾਂ ਦੇ ਪੜਾਅ।
3. ਮਾਲੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼।
4. ਕਰੈਡਿਟ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਅਰਥ।
5. ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਤਾ।
6. Mint parity ਸਿਧਾਂਤ।
7. ਲਾਗਤ ਵਾਧਾ (Cost Push) ਮੁਦਰਾ ਫੈਲਾਅ।
8. ਮੁਦਰਾ ਨੇੜੇ।
9. ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੰਮ।

Scanned with CamScanner

PC-31561/MH

B/2054

NUMERICAL METHODS-V

(Semester–IV)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 40

Note : Attempt *five* questions in all, selecting *two* questions from each of the section A & B and compulsory question of section C. Each question in section A & B will be of 6 marks and section C will be of 16 marks.

SECTION–A

I. (a) Given that $u = \frac{4x^2y^3}{z^4}$ and errors in x, y and z be 0.001. Compute the maximum relative error in u when $x = y = z = 1$. (3)

(b) Define order of convergence and also find order of convergence for Newton-Raphson method. (3)

II. (a) Find a root of equation $x^3 - 2x - 5 = 0$ correct to three decimal places using bisection method. (3)

(b) Use Secant method to find the root of equation $x^4 - x - 10 = 0$ upto four iterations. (3)

Scanned with CamScanner

III. (a) Find the iterative formula for $\frac{1}{\sqrt{N}}$ for some real number N using Newton-Raphson method and hence find $\frac{1}{\sqrt{15}}$ correct to three places of decimal. (3)

(b) Find a real root of equation $2x = \cos x + 3$ correct to three decimal places using iteration method. (3)

IV. Perform two iterations of Birge-Vieta method to find the smallest positive root of equation $2x^3 - 5x + 1 = 0$ starting with 0.5. Also write the deflated polynomial. (6)

SECTION–B

V. Apply Crout's method to solve the equations

$3x + 2y + 7z = 4$; $2x + 3y + z = 5$; $3x + 4y + z = 7$. (6)

VI. Solve the following system of equations using Gauss-Jordan method :

$2x + 6y - z = -14$; $5x - y + 2z = 29$; $-3x - 4y + z = 4$ (6)

VII. (a) Estimate from the following data the number of students getting marks between 20 and 25 :

Marks below	10	20	30	40	50
No. of Students	20	45	115	210	325

(b) Using Everett's formula find $f(25)$ from the following table :

X	20	24	28	32
$f(x)$	2854.0	3162.0	3544.0	3992.0

(3)

VIII. Use the following table to find $f(x)$ as a polynomial in x :

X	–1	0	3	6	7
$f(x)$	3	–6	39	822	1611

(6)

SECTION–C

IX. (a) Write a short note on types of errors.

(b) If $\Delta x = 0.005$, $\Delta y = 0.001$ be the absolute errors in $x = 2.11$ and $y = 4.15$. Find the relative error in computation of $x + y$.

(c) Give *two* advantages of Newton-Raphson Method.

(d) Write *two* disadvantages of Bisection method.

(e) Find a polynomial which fits the following data using Lagrange's formula (–1, 7), (1, 5) and (2, 15).

(f) Define first order divided difference for function values $y_1, y_2, \ldots y_n$ at points $x_1, x_2, \ldots x_n$.

Scanned with CamScanner

(g) Derive relation between shift operator E and first order backward difference operator ∇.

(h) Give a note on partial and complete pivoting.

(2×8=16)

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

31558/MH

B–2054

INDIAN POLITICAL SYSTEM

Semester–IV

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 10½ marks each and the entire Section C consisting of 14 short answer type questions carrying 2 marks each. Your each short note answer should be in 50 words or 7-10 lines.

SECTION—A

1. Critically evaluate powers of High Court. 10½

Scanned with CamScanner

2. Write a note on Powers and Positions of Chief Minister of a State. 10½

3. What is composition of State Legislative Assembly? Brief discussion on role of State Legislative Assembly . 10½

4. Discuss Powers of Governor. Can Governor of a State become a Dictator ? 10½

SECTION—B

5. Discuss Nature of Party System in India. 10½

6. Critically evaluate Party Programmes of SAD. 10½

7. Write a note on role caste in Indian Politics. 10½

8. What is Composition of Election Commission ? Illustrate powers of Election Commission. 10½

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 14×2=28

(i) What are Special Powers of governor ?

(ii) Is India a Secular State ?

(iii) Which article of Indian Constitution denotes with appointment of Election Commission ?

(iv) What is Vohra Committee report ?

(v) Who can appoint Vice Chancellor of State Universities ?

(vi) Who is Party President of BJP ?

(vii) Who is Chief Justice of India ?

(viii) Name any two Popular Election slogans.

(ix) Article 25-28.

Scanned with CamScanner

(x) Who is Safe Guardian of Fundamental Rights ?

(xi) Coalition Government.

(xii) Name any four Party Programmes of AIADMK.

(xiii) Any four differences between Cabinet and Council of Minister.

(xiv) What is Voting behaviour ?

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 14 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਾਂ 7-10 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

ਭਾਗ—A

1. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 10½

2. ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 10½

3. ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਬਣਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

4. ਗਵਰਨਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਕੀ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ? 10½

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

6. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (SAD) ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 10½

7. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਇਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 10½

8. ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕੀ ਬਣਤਰ ਹੈ? ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10½

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 14×2=28

(i) ਗਵਰਨਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?

(ii) ਕੀ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਰਾਜ ਹੈ?

(iii) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਆਰਟੀਕਲ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁੱਕਤੀ ਬਾਰੇ ਦਸਦਾ ਹੈ?

(iv) ਵੋਹਰਾ ਕਮੇਟੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀ ਹੈ?

(v) ਪ੍ਰਾਂਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਨਿਯੁੱਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(vi) ਬੀਜੇਪੀ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਹੈ?

(vii) ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਕੌਣ ਹੈ?

(viii) ਕਿਸੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸਿਧ ਚੋਣ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(ix) ਆਰਟੀਕਲ 25-28.

(x) ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੁਰਖਿਅਕ ਕੌਣ ਹੈ?

(xi) ਗਠਬੰਧਨ ਸਰਕਾਰ।

(xii) AIADMK ਦੇ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(xiii) ਕੈਬਨਿਟ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

(xiv) ਮਤ-ਵਿਹਾਰ ਕੀ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

PC-31562/MH

B/2054

NUMBER THEORY–VI

(Semester–IV)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 40

Note : Attempt *two* questions each from Section A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 8 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION–A

I. (a) Prove that the number of primes are infinite.

(b) Show that each positive integer n can be uniquely written as $2^t p$, $t \geq 0$ and p is a positive odd integer.

II. State and prove Fermat's theorem and show that $a^{13} \equiv a \pmod{273}$ for all $a \in Z$.

III. (a) State and prove Chinese Remainder theorem.

(b) Find the last two digits in ordinary decimal representation of 3^{100}.

IV. Let p denote a prime then $x^2 \equiv -1 \pmod{p}$ has solution if and only if $p = 2$ and $p \equiv 1 \pmod{4}$.

Scanned with CamScanner

SECTION–B

V. State and prove Mobius Inversion Formula and its converse also.

VI. Show that 5 is primitive root modulo 23 and find all the primitive roots of modulo 23.

VII. State and prove Gauss Lemma and by using the lemma show that 2 is quadratic non-residue and 3 is a quadratic residue modulo 13.

VIII. (a) If p is an odd prime then

$$\left(\frac{2}{p}\right) = \begin{cases} 1 \text{ if } p \equiv \pm 1 \pmod 8 \\ -1 \text{ if } p \equiv 3 \pmod 8 \end{cases}$$

(b) If p is an odd prime then $\sum_{a=1}^{p-1} \left(\frac{a}{p}\right) = 0$.

SECTION–C

IX. (a) Show that one of every three consecutive integers is divisible by 3.

(b) For a, b any two integers not both zero and m any positive integers prove that $(ma, mb) = m(a, b)$.

(c) Find all integers x such that $1 \le x \le 100$ which satisfy $x \equiv 7 \pmod{17}$.

(d) Find all the solutions of the equation $7x + 13y = 5$.

(e) How many integers between 100 and 1000 are divisible by 7?

(f) Prove that $\Pi_{d/n} d = n^{\frac{d(n)}{2}}$.

(g) Show that ind ab = ind a + ind b (mod $\emptyset(m)$).

(h) Define Legendre symbol and Jacobi's Reciprocity law.

Scanned with CamScanner